Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MELCHIORA WATHELETA
przedstawiona w dniu 26 marca 2015 r.[1]

Sprawa C-89/14

A2A SpA
przeciwko
Agenzia delle Entrate[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

złożony przez Corte suprema di cassazione (Włochy)]

Odesłania prejudycjalne — Pomoc państwa — Decyzja o odzyskaniu pomocy przyznanej bezprawnie — Metoda obliczania odsetek mająca zastosowanie do tego odzyskania pomocy — Rozporządzenie (WE) nr 794/2004 — Artykuł 11 — Odsetki składane — Artykuł 13 — Data wejścia w życie — Przepisy krajowe, które odsyłają do przepisów rozporządzenia (WE) nr 794/2004 przewidujących stosowanie odsetek składanych — Przepisy niemające zastosowania ratione temporis do decyzji o odzyskaniu — Ogólne zasady prawa Unii

I – **Wprowadzenie**

1. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony w sekretariacie Trybunału w dniu 21 lutego 2014 r. został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy A2A SpA (zwaną dalej „A2A") i Agenzia delle Entrate (organem podatkowym) w związku z odzyskaniem od A2A pomocy uznanej za bezprawnie przyznaną i niezgodną ze wspólnym rynkiem w decyzji Komisji 2003/193/WE z dnia 5 czerwca 2002 r. w sprawie pomocy państwa w formie zwolnień podatkowych i pożyczek na preferencyjnych warunkach, przyznanych przez Włochy na rzecz przedsiębiorstw użyteczności publicznej z przewagą kapitału publicznego[2].

2. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE][3] oraz art. 9, 11 i 13 rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady nr 659/1999[4].

3. Sąd odsyłający zwraca się w szczególności z pytaniem, czy owe przepisy stoją na przeszkodzie takiemu uregulowaniu krajowemu, które poprzez odesłanie do art. 9 i 11 rozporządzenia nr 794/2004 narzuca metodę odsetek składanych przy obliczaniu odsetek należnych od pomocy podlegającej odzyskaniu. Chciałbym jednak zauważyć już na wstępie, że zgodnie z art. 13 tego rozporządzenia, do którego przepisy krajowe nie odsyłają, omawiane obliczenie nie miało zastosowania, ratione temporis, do rozpatrywanej pomocy.

1 — Język oryginału: francuski.
2 — Dz.U. 2003, L 77, s. 21.
3 — Dz.U. L 83, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 3, t. 43, s. 412.
4 — Dz.U. L 140, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 4, s. 3.

II – **Ramy prawne**

A – *Przepisy prawa Unii*

1. Decyzja 2003/193

4. W dniu 5 czerwca 2002 r. Komisja wydała decyzję 2003/193, której art. 2 i art. 3 mają następujące brzmienie:

„*Artykuł 2*

Trzyletnie zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych przewidziane w art. 3 ust. 70 ustawy nr 549 z dnia 28 grudnia 1995 r. i w art. 66 ust. 14 dekretu z mocą ustawy nr 331 z dnia 30 sierpnia 1993 r., przekształconego w ustawę przez ustawę nr 427 z dnia 29 października 1993 r., oraz korzyści wynikające z pożyczek udzielonych na podstawie art. 9a dekretu z mocą ustawy nr 318 z dnia 1 lipca 1986 r., przekształconego w ustawę, ze zmianami, przez ustawę nr 488 z dnia 9 sierpnia 1986 r., na rzecz spółek akcyjnych z większościowym udziałem kapitału publicznego utworzonych na podstawie ustawy nr 142 z dnia 8 czerwca 1990 r., stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. [107 ust. 1 TFUE].

Pomoc ta jest niezgodna ze wspólnym rynkiem.

Artykuł 3

Włochy podejmą wszelkie niezbędne kroki w celu odzyskania od beneficjenta pomocy opisanej w art. 2, która została mu przyznana bezprawnie.

Odzyskanie pomocy nastąpi bezzwłocznie zgodnie z procedurami prawa krajowego w zakresie, w jakim pozwalają one na skuteczne i natychmiastowe wykonanie decyzji.

Pomoc podlegająca odzyskaniu obejmuje odsetki naliczane od dnia oddania bezprawnie przyznanej pomocy do dyspozycji beneficjenta aż do dnia jej faktycznego zwrotu. Odsetki te oblicza się na podstawie stopy referencyjnej stosowanej do obliczenia ekwiwalentu subwencji w ramach pomocy na cele regionalne”.

5. W dniu 7 czerwca 2002 r. decyzja 2003/193 została doręczona Republice Włoskiej.

2. Rozporządzenie nr 659/1999

6. Artykuł 14 tego rozporządzenia, zatytułowany „Windykacja [odzyskanie] pomocy”, stanowi:

„1. W przypadku gdy podjęte zostały decyzje negatywne w sprawach pomocy przyznanej bezprawnie, Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu windykacji [odzyskania] pomocy od beneficjenta (zwaną dalej »decyzją o windykacji [decyzją o odzyskaniu pomocy]«). Komisja nie wymaga windykacji [odzyskania] pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa wspólnotowego.

2. Pomoc podlegająca windykacji [odzyskaniu] na podstawie decyzji o windykacji [odzyskaniu pomocy] obejmuje odsetki naliczone według właściwej stopy ustalonej przez Komisję. Odsetki są płatne od dnia, w którym pomoc przyznana bezprawnie została udostępniona beneficjentowi, do daty jej windykacji [odzyskania].

3. Bez uszczerbku dla jakiegokolwiek orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości [Unii Europejskiej] wydanego zgodnie z art. [278 TFUE], windykacja [odzyskanie pomocy] zostaje przeprowadzon[e] bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym zainteresowanego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidują one bezzwłoczne i skuteczne wykonanie decyzji Komisji. W tym celu oraz w wypadku postępowania przed sądami krajowymi zainteresowane państwa członkowskie podejmują wszelkie konieczne kroki, jakie dostępne są w ich odpowiednich systemach prawnych, włącznie ze środkami tymczasowymi, bez uszczerbku dla prawa [Unii]".

3. Rozporządzenie nr 794/2004

7. Artykuły 9 i 11 rozporządzenia nr 794/2004 znajdują się w rozdziale V, zatytułowanym „Stopa procentowa w odniesieniu do zwrotu [odzyskania] pomocy niezgodnej z prawem".

8. Artykuł 9 rozporządzenia, zatytułowany „Sposób ustalania stopy procentowej", stanowi:

„1. O ile decyzja szczególna nie stanowi inaczej, stopą procentową zwrotu [odzyskania] pomocy państwa udzielonej niezgodnie z art. [108 ust. 3 TFUE] jest roczna stopa procentowa ustalona na każdy rok kalendarzowy.

[…]".

9. Artykuł 11 rozporządzenia nr 794/2004, zatytułowany „Sposób stosowania oprocentowania", precyzuje:

„1. Stopą procentową, która ma być zastosowana, jest stopa obowiązująca w dniu, w którym pomoc niezgodna z prawem znalazła się po raz pierwszy w dyspozycji beneficjenta.

2. Stopę procentową stosuje się narastająco [według metody składanej] do dnia zwrotu [odzyskania] pomocy. Odsetki narosłe w poprzednim roku podlegają oprocentowaniu w każdym następnym roku.

3. Stopę procentową, o której mowa w ust. 1, stosuje się przez cały okres do dnia zwrotu [odzyskania] pomocy. […]".

10. Artykuł 13 rozporządzenia nr 794/2004, który znajduje się w rozdziale VI zatytułowanym „Przepisy końcowe", dotyczy wejścia w życie tego rozporządzenia. Akapit pierwszy tego artykułu stanowi, że „niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*". Akapit piąty tego artykułu stanowi, że „artykuły 9 i 11 stosuje się w związku z każdą decyzją o zwrocie [odzyskaniu] pomocy notyfikowaną po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia" (czyli dniu 20 maja 2004 r.), co nie ma miejsca w przypadku decyzji Komisji rozpatrywanej w niniejszej sprawie, która to decyzja została doręczona w dniu 7 czerwca 2002 r.

B – *Prawo włoskie*

11. Artykuł 1283 kodeksu cywilnego stanowi:

„[W] braku odmiennych zwyczajów odsetki od wymagalnych odsetek mogą być liczone dopiero od dnia wytoczenia powództwa lub na podstawie porozumienia zawartego po nastąpieniu ich wymagalności, pod warunkiem że odsetki te są należne za okres co najmniej sześciu miesięcy".

12. Artykuł 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185 z dnia 29 listopada 2008 r.[5] dotyczącego pilnych środków wsparcia na rzecz gospodarstw domowych, pracy, zatrudnienia i przedsiębiorstw oraz zmieniającego krajowe ramy strategiczne za pomocą środków antykryzysowych, zmienionego i przekształconego w ustawę przez ustawę nr 2 z dnia 28 stycznia 2009 r.[6], (zwanego dalej „dekretem z mocą ustawy nr 185/2008”[7]), stanowi:

„Odsetki są ustalane na podstawie przepisów rozdziału V rozporządzenia (WE) nr 794/2004 […]”.

13. Według Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego) odesłanie zawarte w art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 wyłącznie do rozdziału V rozporządzenia nr 794/2004, a nie również do rozdziału VI rozporządzenia, który zawiera przepis przejściowy, mianowicie art. 13 akapit piąty, oznacza, że przy omawianym tu odzyskaniu pomocy powinny zostać zastosowane odsetki składane, nawet jeśli to odzyskanie dotyczy decyzji Komisji wydanej przed wejściem w życie tego rozporządzenia[8].

III – **Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne**

14. A2A powstała w wyniku połączenia spółek ASM Brescia SpA i AEM SpA.

15. W latach 1996–1999 ASM Brescia SpA i AEM SpA korzystały ze zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych i z lokalnego podatku dochodowego na podstawie systemu ulg przewidzianego przez przepisy prawa krajowego dla spółek akcyjnych z większościowym udziałem kapitału publicznego.

16. Owo zwolnienie zostało uznane za przyznaną bezprawnie „pomoc państwa” niezgodną ze wspólnym rynkiem decyzją 2003/193 z dnia 5 czerwca 2002 r., która została doręczona w dniu 7 czerwca 2002 r.

17. W wyroku Komisja/Włochy (C-207/05, EU:C:2006:366) Trybunał orzekł, że „[n]ie podejmując w wyznaczonym terminie działań niezbędnych do odzyskania od jej beneficjentów pomocy uznanej za niezgodną z prawem i ze wspólnym rynkiem w decyzji [2003/193], Republika Włoska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążą na mocy art. 3 i 4 tej decyzji”.

18. W następstwie tego wyroku włoski prawodawca podjął działania celem uregulowania kwestii odzyskania pomocy państwa, o której mowa, przyjmując w szczególności art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, według którego odsetki powinny być obliczane zgodnie z przepisami rozdziału V rozporządzenia nr 794/2004, mianowicie przy zastosowaniu metody odsetek składanych.

5 — Dodatek zwykły do GURI nr 280 z dnia 29 listopada 2008 r.

6 — Dodatek zwykły do GURI nr 22 z dnia 28 stycznia 2009 r.

7 — Należy zauważyć, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym odnosi się także do art. 1 dekretu z mocą ustawy nr 10 z dnia 15 lutego 2007 r. dotyczącego spełnienia zobowiązań wspólnotowych i międzynarodowych, zmienionego i przekształconego w ustawę przez ustawę nr 46 z dnia 6 kwietnia 2007 r. (zwanego dalej „dekretem z mocą ustawy nr 10/2007”), który jest zatytułowany: „Wykonanie wyroku wydanego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w dniu 1 czerwca 2006 r. w sprawie C-207/05. Wykonanie decyzji Komisji 2003/193/WE z dnia 5 czerwca 2002 r. […]”. Według sądu odsyłającego art. 1 dekretu z mocą ustawy nr 10/2007 jest zredagowany w taki sam sposób jak art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 i art. 19 dekretu z mocą ustawy nr 135 z dnia 25 września 2009 r. dotyczącego pilnych środków w celu spełnienia zobowiązań wspólnotowych i wykonania wyroków Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich, zmienionego i przekształconego w ustawę przez ustawę nr 166 z dnia 20 listopada 2009 r. (dodatek zwykły do GURI nr 274 z dnia 24 listopada 2009 r.). Tymczasem sąd odsyłający nie wyjaśnia związku pomiędzy tymi trzema przepisami. W każdym razie z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że relewantna część wyroku Commissione tributaria regionale della Lombardia nr 99/19/10 (od którego odwołanie zostało wniesione do sądu odsyłającego) odnosi się do art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008. Tym samym zamierzam w dużym stopniu ograniczyć moją opinię do tego ostatniego przepisu.

8 — O ile art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 ma bezspornie zastosowanie do pomocy podlegającej odzyskaniu zgodnie z decyzją 2003/193, chciałbym jednak wskazać, że z przedstawionych przez sąd odsyłający krajowych ram prawnych nie wynika jasno, że metoda odsetek składanych została zastosowana lub określona jako obowiązująca jedynie względem pomocy podlegającej odzyskaniu na podstawie przywołanej decyzji, a nie względem innej bezprawnie przyznanej pomocy.

19. A2A wniosła skargę do Commissione tributaria regionale della Lombardia (regionalnego sądu podatkowego dla Lombardii) na decyzje w sprawie ustalenia wysokości podatku [9], które zostały jej doręczone [10] celem odzyskania podatków, których ASM Brescia SpA i AEM SpA nie zapłaciły, korzystając z omawianego zwolnienia z podatku uznanego za „bezprawnie przyznaną pomoc".

20. Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że Commissione tributaria regionale della Lombardia ustaliła w swoim wyroku nr 99/19/00 w szczególności, że „obliczanie odsetek według metody składanej [było] prawidłowe, jako że [zostało] ono dokonane zgodnie z art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 […], według którego odsetki [powinny być] liczone na podstawie przepisów rozdziału V rozporządzenia (WE) nr 794/2004 […], stanowiąc jedynie potwierdzenie praktyki stosowanej już przez Komisję Europejską przynajmniej od 1997 r.".

21. A2A wniosła skargę kasacyjną na ten wyrok do Corte suprema di cassazione, podnosząc w szczególności, że ów wniosek Commissione tributaria regionale della Lombardia naruszał „art. 3 decyzji 2003/193 w związku z art. 13 rozporządzenia (WE) nr 794/2004".

22. A2A podnosi sprzeczność z prawem Unii krajowego uregulowania wydanego w celu obliczania odsetek, a mianowicie art. 24 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, jako że odsyła on do rozporządzenia nr 794/2004 przewidującego w art. 9 i 11 surowszy system obliczania odsetek w porównaniu z systemem przyjętym wcześniej, podczas gdy art. 13 akapit piąty tego rozporządzenia stanowi, że system ten stosuje się do każdej decyzji o odzyskaniu pomocy doręczonej po dniu wejścia w życie tego rozporządzenia (czyli po dniu 20 maja 2004 r.), a zatem nie do decyzji 2003/193.

23. Corte suprema di cassazione podnosi, po pierwsze, że żaden przepis prawa Unii nie wydaje się wyraźnie zabraniać państwom członkowskim przyjęcia takiej regulacji, a po drugie, że:

— rozporządzenie nr 794/2004 jasno stanowi, iż metoda stosowania odsetek w nim przewidziana odnosi się do decyzji o odzyskaniu pomocy doręczonych po dniu jego wejścia w życie;

— w dniu wydania decyzji 2003/193 w czerwcu 2002 r. ani prawo Unii, ani orzecznictwo Trybunału nie wskazywały, że odsetki, jakie należy stosować przy odzyskiwaniu pomocy państwa, winny być obliczane według metody składanej, zaś praktyka Komisji odsyłała nawet w tym zakresie do przepisów prawa krajowego;

— prawo włoskie dopuszcza naliczanie odsetek od odsetek (anatocyzm) w odniesieniu do wszelkich zobowiązań pieniężnych, a zatem także w stosunku do wierzytelności państwa, jedynie w granicach przewidzianych w art. 1283 włoskiego kodeksu cywilnego.

9 — Z akt sprawy krajowej złożonych w sekretariacie Trybunału wynika, że postępowanie główne dotyczy następujących decyzji w sprawie ustalenia wysokości podatku: avviso di accertamento nº R1P3101304/2009 IRPEG + ILOR 1996, avviso di accertamento nº TMB030200374/2009 IRPEG 1998, avviso di accertamento nº TMB030200379/2009 IRPEG 1999, avviso di accertamento nº TMB030200381/2009 IRPEG 1998, avviso di accertamento nº TMB030200382/2009 IRPEG 1999 oraz avviso di accertamento nº R1P3100012/2009 IRPEG + ILOR 1997.

10 — Stosownie do akt sprawy krajowej złożonych w sekretariacie Trybunału i do wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym odsetki, o których mowa w decyzjach w sprawie ustalenia wysokości podatku, zostały obliczone zgodnie z przepisami rozdziału V rozporządzenia nr 794/2004, do których odsyła art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008.

24. W tej sytuacji Corte suprema di cassazione postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 14 [rozporządzenia nr 659/1999] oraz art. 9, 11 i 13 [rozporządzenia nr 794/2004] powinny być interpretowane w ten sposób, że stoją na przeszkodzie przepisom prawa krajowego, które w odniesieniu do odzyskania pomocy państwa wynikającego z decyzji Komisji notyfikowanej w dniu 7 czerwca 2002 r. stanowią, iż odsetki są ustalane na podstawie przepisów rozdziału V rozporządzenia nr 794/2004 (tj. w szczególności art. 9 i 11), a zatem z zastosowaniem stopy procentowej opartej na metodzie odsetek złożonych?”.

IV – **Postępowanie przed Trybunałem**

25. Uwagi na piśmie przedstawiły rząd włoski, A2A, a także Komisja. Wobec tego, że żaden z zainteresowanych nie złożył stosownego wniosku, Trybunał postanowił orzec bez przeprowadzenia rozprawy.

V – **Analiza**

A – *Odesłanie do prawa krajowego celem obliczenia odsetek za okres przed wejściem w życie rozporządzenia nr 794/2004*

26. Pytanie zadane przez Corte suprema di cassazione dotyczy zagadnienia, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, mianowicie dekretowi z mocą ustawy nr 185/2008, który przewiduje zastosowanie metody odsetek składanych przy odzyskaniu pomocy przyznanej bezprawnie, odsyłając do rozporządzenia nr 794/2004, które określa tę metodę w art. 11, podczas gdy decyzja o odzyskaniu omawianej pomocy została doręczona Republice Włoskiej przed datą wejścia w życie tego rozporządzenia [11].

27. Bezsporne jest, że zgodnie z art. 13 akapit piąty rozporządzenia nr 794/2004 art. 9 i 11 tego rozporządzenia nie mają zastosowania ratione temporis do decyzji 2003/193 ze względu na doręczenie jej Republice Włoskiej przed wejściem w życie rzeczonego rozporządzenia [12]. Zatem rozporządzenie nr 794/2004 nakazuje stosowanie metody odsetek składanych do odzyskania pomocy przyznanej bezprawnie tylko wtedy, gdy decyzja o odzyskaniu została doręczona po dacie wejścia w życie owego rozporządzenia.

28. Tymczasem prawodawca włoski, przyjmując art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, celowo postanowił stosować metodę odsetek składanych do pomocy podlegającej odzyskaniu na podstawie decyzji 2003/193, nawet jeśli ta decyzja została wydana przed dniem wejścia w życie art. 11 rozporządzenia nr 794/2004. Ponadto z akt, którymi Trybunał dysponuje, wynika, że art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 różni się od art. 1283 włoskiego kodeksu cywilnego, który przewiduje obliczanie odsetek według metody składanej tylko w konkretnych przypadkach i według bardzo ścisłych zasad.

11 — Należy zauważyć, że to pytanie dotyczy wyłącznie metody obliczania odsetek stosowanej w zakresie odzyskania omawianej pomocy przyznanej bezprawnie, a nie samej zasady odzyskania tej pomocy z odsetkami, zgodnie z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999. W wyrokach z dnia 11 czerwca 2009 r. Sąd oddalił bowiem skargi wniesione przez AEM SpA i ASM Brescia SpA mające na celu stwierdzenie nieważności art. 2 i 3 decyzji 2003/193. Zobacz wyroki: ASM Brescia/Komisja, T-189/03, EU:T:2009:193; AEM/Komisja, T-301/02, EU:T:2009:191, utrzymane w mocy w postępowaniu odwoławczym odpowiednio przez wyroki A2A/Komisja, C-318/09 P, EU:C:2011:856; A2A/Komisja, C-320/09 P, EU:C:2011:858.

12 — Zobacz pkt 5 i 10 niniejszej opinii.

29. A2A uważa, że art. 13 akapit piąty rozporządzenia nr 794/2004 „tworzy jednoznacznie barierę czasową” i że zważywszy, iż decyzja 2003/193 „z dnia 5 czerwca 2002 r. została doręczona Republice Włoskiej w dniu 7 czerwca 2002 r., czyli przed wejściem w życie rozporządzenia nr 794/2004, co nastąpiło w dniu 20 maja 2004 r., jest oczywiste, że w ramach zwykłego wykonania tej decyzji odesłanie do wspomnianego rozporządzenia (z 2004 r.) nie uzasadnia zastosowania odsetek składanych (przewidzianych w tym rozporządzeniu)”.

1. Prawo Unii obowiązujące przed wejściem w życie rozporządzenia nr 794/2004 nie określało żadnej metody obliczania odsetek składanych

30. Należy stwierdzić, że ze zwykłego braku stosowania ratione temporis art. 11 rozporządzenia nr 794/2004 do decyzji 2003/193 – przy braku innych informacji i w obliczu milczenia tekstu rozporządzenia – nie można wyciągać wniosku, że prawo Unii stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które przewidują zastosowanie metody odsetek składanych do odzyskania pomocy przyznanej bezprawnie, będącej przedmiotem postępowania głównego. O ile art. 13 akapit piąty rozporządzenia nr 794/2004 jasno określa obowiązek państw członkowskich polegający na zastosowaniu metody odsetek składanych przy odzyskaniu pomocy przyznanej bezprawnie począwszy od sprecyzowanej w nim daty, brzmienie tego przepisu nie zakazuje jego stosowania przed tą datą.

31. Chciałbym ponadto zaznaczyć, że w czerwcu 2002 r., gdy wydano i doręczono decyzję 2003/193, żaden przepis prawa Unii ani orzecznictwo Trybunału lub Sądu nie narzucały ani nie wykluczały określonej metody obliczania odsetek mającej zastosowanie do odzyskania pomocy przyznanej bezprawnie [13].

32. Należy zaznaczyć w tym względzie, że wprawdzie art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi, iż „pomoc podlegająca windykacji [odzyskaniu] na podstawie decyzji o windykacji [odzyskaniu pomocy] obejmuje odsetki naliczone według właściwej stopy ustalonej przez Komisję”, ale przepis ten milczy w kwestii, czy te odsetki powinny zostać obliczone zgodnie z metodą prostą czy składaną.

33. Ponadto, jeżeli chodzi o decyzję 2003/193, jej art. 3 stanowi, że „odzyskanie pomocy nastąpi bezzwłocznie zgodnie z procedurami prawa krajowego w zakresie, w jakim pozwalają one na skuteczne i natychmiastowe wykonanie decyzji” oraz że „pomoc podlegająca odzyskaniu obejmuje odsetki naliczane od dnia oddania bezprawnie przyznanej pomocy do dyspozycji beneficjenta aż do dnia jej faktycznego zwrotu”, które „oblicza się na podstawie stopy referencyjnej stosowanej do obliczenia ekwiwalentu subwencji w ramach pomocy na cele regionalne”. Mimo sprecyzowania okresu i stopy referencyjnej [14] potrzebnych do obliczenia odsetek decyzja 2003/193 nie rozstrzyga kwestii, czy odsetki [15] powinny być obliczone według metody odsetek prostych czy metody odsetek składanych.

2. Prawo Unii obowiązujące przed wejściem w życie rozporządzenia nr 794/2004 odsyła do prawa krajowego w przedmiocie obliczania odsetek

34. O ile w wyroku Komisja/Département du Loiret (C-295/07 P, EU:C:2008:707, pkt 83) Trybunał orzekł, że „metoda aktualizacji niezgodnej z prawem pomocy stanowi kwestię materialną, a nie proceduralną”, z tego wyroku wynika również, że przed przyjęciem rozporządzenia nr 794/2004 i w obliczu faktu, iż decyzja o odzyskaniu pomocy nie rozstrzyga kwestii, czy pomoc podlegająca

13 — Zobacz podobnie wyrok Komisja/Département du Loiret, C-295/07 P, EU:C:2008:707, pkt 46, 82. Trybunał stwierdził w pkt 46 tego wyroku, że w komunikacie 2003/C 110/08 z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie stóp procentowych stosowanych w przypadku odzyskania bezprawnie przyznanej pomocy (Dz.U. C 110, s. 21) „Komisja wyraźnie przyznała, iż pojawiła się wątpliwość, czy odsetki te powinny być proste, czy składane, oraz uznała za pilne wyjaśnienie swojego stanowiska w tym względzie. W związku z tym poinformowała ona państwa członkowskie i zainteresowane strony, że we wszystkich decyzjach nakazujących odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy, które instytucja ta wyda w przyszłości, będzie ona stosować składaną stopę procentową”.

14 — Zobacz analogicznie art. 9 rozporządzenia nr 794/2004.

15 — Zobacz analogicznie art. 11 rozporządzenia nr 794/2004.

odzyskaniu powinna lub nie powinna zostać zaktualizowana na podstawie składanej stopy procentowej, odzyskanie kwoty pomocy wypłaconej bezprawnie było dokonywane zgodnie z przepisami prawa krajowego, w tym przepisami dotyczącymi odsetek za zwłokę od wierzytelności państwa [16]. Dlatego Trybunał uznał, że praktyka ustalona przez Komisję wiązała kwestię nałożenia odsetek i ich obliczenia ze szczegółowymi zasadami proceduralnymi odzyskiwania pomocy i odsyłała w tym względzie do prawa krajowego [17]. W omawianym wyroku Trybunał zauważył, że prawo francuskie przewiduje stosowanie prostej stopy procentowej. W konsekwencji uznał on, że omawiana decyzja o odzyskaniu powinna być interpretowana w ten sposób, że odsetki za okres od dnia wydania tej decyzji do dnia odzyskania pomocy zostaną obliczone według prostej stopy procentowej.

35. W związku z tym uważam, że art. 3 decyzji 2003/193 przewidujący, że odzyskanie omawianej pomocy powinno nastąpić zgodnie z procedurami określonymi przez prawo krajowe danego państwa członkowskiego, pozostawia otwartą kwestię metody obliczania odsetek. Wynika stąd, że Republika Włoska miała swobodę wyboru, czy stosować metodę odsetek prostych czy składanych [18]. Pragnę dodać, że prawodawca włoski dokonał wyboru, odsyłając do metody przewidzianej wprawdzie w rozporządzeniu nr 794/2004, jednak bez żadnej aluzji do swego zamiaru wykonania w ten sposób obowiązku, który został na niego nałożony przez prawo Unii.

B – *Czy prawo Unii nakłada ograniczenia w zakresie korzystania z tej swobody?*

36. Oczywiste jest w tym względzie, że art. 3 decyzji 2003/193 wykonuje art. 14 rozporządzenia nr 659/1999, który reguluje procedurę odzyskania przez państwa członkowskie pomocy przyznanej bezprawnie.

37. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 w razie negatywnej decyzji w sprawie pomocy przyznanej bezprawnie Komisja podejmuje decyzję, że zainteresowane państwo członkowskie podejmie wszelkie konieczne środki w celu odzyskania pomocy od beneficjenta. Ponadto z tego ustępu wynika, że Komisja nie wymaga odzyskania pomocy, jeżeli byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą prawa Unii.

38. Zgodnie z art. 14 ust. 3 zdanie pierwsze tego rozporządzenia odzyskanie zostaje przeprowadzone bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym zainteresowanego państwa członkowskiego, o ile przewidują one bezzwłoczne i skuteczne wykonanie decyzji Komisji. W tym celu zgodnie z art. 14 ust. 3 zdanie ostatnie tego rozporządzenia zainteresowane państwa członkowskie podejmują wszelkie konieczne kroki, jakie są dostępne w ich systemach prawnych, włącznie ze środkami tymczasowymi, bez uszczerbku dla prawa Unii.

39. Przesłanki ustanowione w art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 659/1999 są jedynie odzwierciedleniem wymogów zasady skuteczności ugruntowanej w orzecznictwie Trybunału [19]. Zgodnie ze wspomnianą zasadą skuteczności, która została doprecyzowana w utrwalonym orzecznictwie z zakresu pomocy państwa, państwo członkowskie, które na mocy decyzji Komisji zostaje zobowiązane do odzyskania

16 — Komisja wskazała „w swoim piśmie do państw członkowskich SG(91) D/4577 z dnia 4 marca 1991 r., iż decyzja końcowa, w której stwierdza ona niezgodność pomocy ze wspólnym rynkiem, przewiduje odzyskanie kwoty pomocy przekazanej już niezgodnie z prawem; odzyskanie pomocy następuje zgodnie z przepisami prawa krajowego, w tym przepisami dotyczącymi odsetek za opóźnienie od wierzytelności państwa, przy czym odsetki powinny zacząć normalnie biec od dnia przyznania spornej pomocy niezgodnej z prawem”. W swoim komunikacie z dnia 30 kwietnia 2004 r. dotyczącym przestarzałego charakteru niektórych dokumentów w sprawie polityki w dziedzinie pomocy państwa (Dz.U. 2004, C 115, s. 1) Komisja poinformowała państwa członkowskie i zainteresowane osoby trzecie, że nie zamierza już stosować tego pisma. Z tego komunikatu wynika, że „[w] wyniku przyjęcia przez Komisję rozporządzenia (WE) nr 794/2004 […] wiele z tych dokumentów stało się zbędnych. Owe dokumenty dotyczą obowiązku doręczenia, procedury doręczeń, w tym doręczeń przyspieszonych, sprawozdań rocznych, terminów i odzyskania pomocy przyznanej bezprawnie”. Wyrok Komisja/Département du Loiret, C-295/07 P, EU:C:2008:707, pkt 83, 84.

17 — Zobacz podobnie wyrok Komisja/Département du Loiret, C-295/07 P, EU:C:2008:707, pkt 80–86.

18 — Uważam, że art. 3 decyzji 2003/193, którego brzmienie jest prawie identyczne z przepisem rozpatrywanym w wyroku Komisja/Département du Loiret (C-295/07 P, EU:C:2008:707), wyraźnie wiąże kwestię nałożenia odsetek ze szczegółowymi zasadami proceduralnymi odzyskiwania pomocy i odsyła w tym względzie do prawa krajowego.

19 — Zobacz wyrok Scott i Kimberly Clark, C-210/09, EU:C:2010:294, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo.

bezprawnie przyznanej pomocy, ma – na podstawie zasady autonomii proceduralnej – swobodę w zakresie wyboru środków służących wykonaniu tego obowiązku, o ile wybrane środki nie naruszają zakresu i skuteczności prawa Unii [20] i przestrzegają ogólnych zasad prawa Unii oraz praw podstawowych [21].

40. W związku z tym należy sprawdzić, czy stosowanie metody odsetek składanych zgodnie z uregulowaniem krajowym będącym przedmiotem postępowania głównego nie narusza zakresu i skuteczności prawa Unii i nie jest sprzeczne z prawami podstawowymi lub ogólnymi zasadami prawa Unii. Wymogi wynikające z ochrony ogólnych zasad zawartych w porządku prawnym Unii wiążą bowiem również państwa członkowskie, gdy stosują one przepisy prawa Unii [22], w tym wypadku art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 i art. 3 decyzji 2003/193.

1. Omawiany środek w świetle skuteczności prawa Unii w dziedzinie pomocy państwa

41. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uchylenie pomocy przyznanej bezprawnie poprzez jej odzyskanie stanowi logiczną konsekwencję stwierdzenia jej niezgodności z prawem. Na skutek zwrotu kwoty wypłaconej pomocy beneficjent traci bowiem przewagę, jaką miał na rynku nad swoimi konkurentami, i zostaje przywrócona sytuacja istniejąca przed udzieleniem pomocy [23].

42. Ponadto, jak wspomniano w komunikacie 2003/C 110/08, skutkiem przyznanej bezprawnie pomocy podlegającej zwrotowi jest „przekazanie beneficjentowi środków na warunkach podobnych do nieoprocentowanych pożyczek średniookresowych. Stosowanie odsetek składanych wydaje się więc niezbędne do zapewnienia pełnej przeciwwagi dla korzyści finansowych wynikających z takiej sytuacji” [24]. Wynika stąd, że stosowanie odsetek składanych aktualizuje jedynie wartość finansową pomocy przyznanej bezprawnie, z której beneficjent korzystał.

43. W konsekwencji przepisy krajowe takie jak przepisy będące przedmiotem postępowania głównego, które zobowiązują do odzyskania odsetek obliczonych metodą odsetek składanych w odniesieniu do pomocy przyznanej bezprawnie i mają tym samym na celu wyeliminowanie wszystkich korzyści finansowych wynikających z tej pomocy, w tym korzyści dodatkowych [25], pozwalają na przywrócenie normalnych warunków konkurencji, które zostały zakłócone wskutek bezprawnego przyznania omawianej pomocy [26] i w związku z tym zapewniają stosowanie oraz skuteczność prawa Unii w dziedzinie pomocy państwa.

20 — Wyrok Scott i Kimberly Clark, C-210/09, EU:C:2010:294, pkt 21.

21 — Wyrok Komisja/Niemcy, C-527/12, EU:C:2014:2193, pkt 39.

22 — Wyrok Gerekens i Procola, C-459/02, EU:C:2004:454, pkt 21.

23 — Wyrok Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, pkt 113 i przytoczone tam orzecznictwo.

24 — Zobacz również motyw 13 rozporządzenia nr 794/2004, zgodnie z którym „[p]omoc państwa może stanowić czynnik zmniejszający zapotrzebowanie przedsiębiorstwa na kapitał średniookresowy. […]”.

25 — Zobacz analogicznie wyrok Falck i Acciaierie di Bolzano/Komisja (C-74/00 P i C-75/00 P, EU:C:2002:524, pkt 159), gdzie Trybunał stwierdził, że „przywrócenie sytuacji istniejącej wcześniej może bezwzględnie zostać osiągnięte, tylko jeżeli zwrot pomocy następuje wraz z odsetkami za okres od dnia wypłaty pomocy i jeżeli zastosowane stopy procentowe odpowiadają stopom procentowym praktykowanym na rynku. W przeciwnym razie beneficjent zachowałby przynajmniej korzyść równą nieodpłatnej pożyczce lub pożyczce na warunkach preferencyjnych”.

26 — Zobacz wyrok Scott i Kimberly Clark, C-210/09, EU:C:2010:294, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo.

2. Omawiany środek w świetle bierności Republiki Włoskiej oraz ogólnych zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i pewności prawa

44. A2A zauważa, że opóźnienie w odzyskaniu pomocy będącej przedmiotem postępowania głównego oraz fakt, że opóźnienie nastąpiło dopiero po stwierdzeniu przez Trybunał w wyroku Komisja/Włochy (C-207/05, EU:C:2006:366) uchybienia przez Republikę Włoską zobowiązaniom na niej ciążącym, powinny być wyłącznie przypisane „bierności" tego państwa. A2A twierdzi, że z tego powodu zastosowanie odsetek składanych stanowi „nienależne opodatkowanie".

45. Nie można uwzględnić tej argumentacji.

46. Stosowanie odsetek składanych od dnia uzyskania pomocy przyznanej bezprawnie aż do dnia jej faktycznego zwrotu pozwala jedynie na to, że ów zwrot odpowiada rzeczywistej wartości pomocy w okresie, w którym A2A z niej korzystała [27]. Dlatego nie ma tu mowy o kwestii podatku lub „nienależnego opodatkowania".

47. A2A uważa również, że ochrona uzasadnionych oczekiwań sprzeciwia się takim przepisom prawa krajowego, które ze skutkiem wstecznym pozbawiają osobę prawnie chronionego oczekiwania, zgodnie z którym ciążący na tej osobie obowiązek zwrotu będzie obciążony odsetkami prostymi. A2A zauważa też, że akty instytucji i przepisy krajowe, które służą ich wykonaniu, powinny być pewne i przewidywalne, aby umożliwić zainteresowanym określenie ich skutków we właściwym czasie i dokładne poznanie zakresu nałożonych na nich zobowiązań. Według A2A ów wymóg pewności prawa jest szczególnie rygorystyczny, gdy chodzi o przepisy mogące skutkować obciążeniami finansowymi dla jednostek.

48. Chociaż zasada pewności prawa, która jest jedną z ogólnych zasad uznanych w porządku prawnym Unii i która wiąże również państwa członkowskie, gdy wykonują one przepisy prawa Unii [28], zasadniczo „stoi na przeszkodzie temu, by początek obowiązywania w czasie aktu prawnego przypadał przed datą jego ogłoszenia" [29], to wbrew twierdzeniom A2A nie uważam, że przepisy krajowe będące przedmiotem postępowania głównego są stosowane z mocą wsteczną.

49. Z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający z akt przedłożonych Trybunałowi nie wynika bowiem, że dekret z mocą ustawy nr 185/2008 zastosował z mocą wsteczną do pomocy już odzyskanej metodę odsetek składanych lub że wszedł on w życie przed dniem jego ogłoszenia. Chciałbym zauważyć, że w chwili wysłania decyzji w sprawie ustalenia wysokości podatku będących przedmiotem postępowania głównego [30] dekret z mocą ustawy nr 185/2008 już obowiązywał, ponieważ jego art. 36 stanowi, że ów akt wchodzi w życie w dniu jego ogłoszenia w *Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana*, czyli w dniu 29 listopada 2008 r. [31].

27 — Zobacz pkt 42, 43 niniejszej opinii.

28 — Zobacz podobnie wyrok Gerekens i Procola, C-459/02, EU:C:2004:454, pkt 21–24.

29 — Zobacz wyrok Niderlandy/Rada, C-110/97, EU:C:2001:620, pkt 151 i przytoczone tam orzecznictwo. Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepisy prawa materialnego powinny być interpretowane – w celu zapewnienia przestrzegania zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań – w taki sposób, że dotyczą one stanów faktycznych powstałych przed ich wejściem w życie, tylko jeśli z brzmienia tych przepisów, ich celu lub ich struktury jednoznacznie wynika, iż należy im przypisać taki skutek [zob. również podobnie wyrok Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, pkt 49].

30 — Z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający wydaje się, że te decyzje zostały wydane w 2009 r. Zobacz przypis 9 do niniejszej opinii.

31 — Zważywszy, że dekret z mocą ustawy nr 10/2007 wszedł w życie 16 lutego 2007 r., moja analiza stosuje się mutatis mutandis do jego art. 1. Zobacz przypis 7 w niniejszej opinii.

50. Ponadto, nawet jeśli prawdą jest, że metoda odsetek składanych zastosowana do obliczenia odsetek należnych od pomocy podlegającej odzyskaniu zgodnie z decyzją 2003/193 nie obowiązywała ani w prawie Unii, ani w prawie włoskim przed przyjęciem dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, a tym samym w chwili wydania i doręczenia tej decyzji, z utrwalonego orzecznictwa wynika jednak, że nowy przepis stosuje się natychmiast do przyszłych skutków stanu faktycznego powstałego w czasie obowiązywania starego przepisu [32].

51. Zważywszy, że pomoc będąca przedmiotem postępowania głównego nie została odzyskana ani nie była nawet przedmiotem wspomnianych decyzji w sprawie ustalenia wysokości podatku przed ogłoszeniem dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, art. 24 ust. 4 tego dekretu z mocą ustawy nie powinien być uznany za mający wpływ na sytuację powstałą przed datą jego wejścia w życie.

52. Z powyższego wynika, że uwagi A2A dotyczące zastosowania z mocą wsteczną metody odsetek składanych i wynikającego naruszenia zasad pewności prawa i ochrony uzasadnionych oczekiwań nie mogą zostać uwzględnione.

53. Chciałbym również zaznaczyć, że wraz z ogłoszeniem dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 stosowanie metody odsetek składanych do obliczenia odsetek należnych od przyznanej bezprawnie pomocy podlegającej odzyskaniu na podstawie decyzji 2003/193 było pewne, a jej zastosowanie było przewidywalne dla jednostek.

C – *Omawiany środek w świetle praw podstawowych*

54. Po pierwsze, pragnę zauważyć, podobnie jak Komisja, że skoro odzyskanie pomocy powiększonej o odsetki obliczone metodą składaną prowadzi wyłącznie do ścisłego przywrócenia wcześniejszej sytuacji prawnej, przepisy krajowe takie jak przepisy, które są przedmiotem postępowania głównego, nie stanowią sankcji [33] i nie mogą być uznane za nieproporcjonalne w stosunku do celów określonych w art. 107 TFUE i 108 TFUE [34]. Ponadto jest jasne, że przy braku takiej sankcji art. 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z którym „nie wymierza się również kary surowszej od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zabroniony pod groźbą kary został popełniony", nie znajduje zastosowania.

55. Po drugie, należy zbadać argument A2A dotyczący dyskryminacji.

56. Według A2A przedsiębiorstwa będące beneficjentami, które są adresatami nakazów odzyskania na podstawie art. 24 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008, znalazły się w innej i mniej korzystnej sytuacji niż sytuacja przedsiębiorstw, których dotyczą decyzje o odzyskaniu pomocy wydane w okresie wydania decyzji 2003/193 lub wcześniej [35] i na które nie nałożono odsetek składanych przy odzyskaniu pomocy.

57. Mimo że zasada równego traktowania stanowi ogólną zasadę prawa Unii, przewidzianą w art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej [36], z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zasada ta wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w różny sposób i by różne sytuacje nie były traktowane w identyczny sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione. Elementy charakteryzujące różne sytuacje, a konkretnie ich porównywalny charakter, winny w szczególności być

32 — Wyrok Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo.

33 — Zobacz analogicznie wyrok Belgia/Komisja, C-75/97, EU:C:1999:311, pkt 65.

34 — Zobacz wyrok Diputación Foral de Vizcaya i in./Komisja, od C-471/09 P do C-473/09 P, EU:C:2011:521, pkt 100.

35 — Według A2A Republika Włoska nie zastosowała odsetek składanych do odzyskania dokonanego celem wykonania decyzji Komisji 2000/668/WE z dnia 12 lipca 2000 r. dotyczącej pomocy państwa przyznanej przez Włochy na podstawie włoskiej ustawy nr 549/95 w formie ulg podatkowych na rzecz przedsiębiorstw z branży stoczniowej (Dz.U. L 279, s. 46).

36 — Wyrok Guardian Industries i Guardian Europe/Komisja, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, pkt 51.

określone i ocenione w świetle przedmiotu i celu aktu prawnego Unii, który wprowadza omawiane rozróżnienie. Należy poza tym uwzględnić zasady i cele dziedziny prawa, której dotyczy rzeczony akt. Takie podejście powinno również przeważać, mutatis mutandis, przy ocenie zgodności, w świetle zasady równego traktowania, środków krajowych wdrażających prawo Unii [37].

58. Wprawdzie art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 został sformułowany w sposób abstrakcyjny i ogólny, z pewnych informacji zawartych w aktach sprawy przekazanych Trybunałowi wynika jednak, że ów przepis został przyjęty właśnie w celu uregulowania kwestii odzyskania pomocy uznanej za przyznaną bezprawnie na mocy decyzji 2003/193 [38]. Ponadto wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oraz uwagi A2A i rządu włoskiego wskazują na rozbieżności pomiędzy metodą obliczania odsetek ustaloną w art. 24 ust. 4 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 (metoda składana) i metodą ustaloną w art. 1283 włoskiego kodeksu cywilnego [39] (metoda prosta). Poza tym z przedstawionych przez sąd odsyłający krajowych ram prawnych nie wynika jasno, że metoda odsetek składanych została zastosowana lub określona jako obowiązująca jedynie względem pomocy podlegającej odzyskaniu zgodnie z decyzją 2003/193, a nie względem innej bezprawnie przyznanej pomocy [40].

59. Chciałbym jeszcze zauważyć, że rząd włoski nie wyjaśnił w swoich uwagach, dlaczego prawodawca włoski zadecydował o rozszerzeniu stosowania metody obliczania przewidzianej w rozporządzeniu nr 794/2004 wyłącznie na akty o odzyskaniu pomocy oparte na decyzji 2003/193. Podniósł on tylko, że przepisy krajowe mają na celu przywrócenie sytuacji sprzed przyznania niezgodnej z prawem pomocy i że „wprawdzie ogólny przepis prawa krajowego (mianowicie art. 1283 kodeksu cywilnego) potwierdza zasadę, że generalnie odsetki są obliczane zgodnie z metodą prostą, ale przepisy szczególne regulujące kwestię odzyskania pomocy państwa celem wykonania decyzji 2003/193 stosują zasadę przeciwną, w myśl której odsetki są obliczane zgodnie z metodą składaną”.

60. Jak już wyjaśniłem wcześniej, prawdą jest, że przepisy krajowe takie jak przepisy będące przedmiotem postępowania głównego, które nakazują stosowanie metody odsetek składanych przy obliczaniu odsetek należnych od pomocy podlegającej odzyskaniu, dążą jedynie do przywrócenia sytuacji sprzed przekazania pomocy przyznanej bezprawnie i do wyeliminowania wszystkich wynikających z pomocy korzyści finansowych, które mają skutki antykonkurencyjne. Narzucając tę metodę, przepisy zapobiegają bowiem sytuacji, w której przedsiębiorstwo zachowa korzyść odpowiadającą nieoprocentowanej pożyczce [41].

61. Skuteczne stosowanie art. 107 TFUE i 108 TFUE wymaga więc, aby państwo członkowskie mogło dostosować metodę obliczania odsetek od pomocy przyznanej bezprawnie w celu wyeliminowania wszystkich korzyści finansowych wynikających z pomocy i aby takie przepisy, które zmieniają wcześniej obowiązujące przepisy, nie prowadziły do naruszenia zasady równego traktowania.

62. W konsekwencji fakt, iż przedsiębiorstwa będące beneficjentami i adresatami nakazów odzyskania opartych na art. 24 dekretu z mocą ustawy nr 185/2008 znalazły się w innej i mniej korzystnej sytuacji niż sytuacja przedsiębiorstw, których dotyczą decyzje o odzyskaniu pomocy skierowane do Republiki Włoskiej przed wydaniem decyzji 2003/193, nie stanowi naruszenia zasady równego traktowania [42].

37 — Wyrok IBV & Cie, C-195/12, EU:C:2013:598, pkt 50, 52, 53.

38 — Artykuł 1 dekretu z mocą ustawy nr 10/2007 jest zatytułowany „Wykonanie wyroku wydanego przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w dniu 1 czerwca 2006 r. w sprawie C-207/05. Wykonanie decyzji Komisji 2003/193/WE z dnia 5 czerwca 2002 r. […]”. Zobacz również przypis 7 w niniejszej opinii.

39 — Zobacz pkt 22, 23 niniejszej opinii.

40 — Zobacz przypis 8 w niniejszej opinii.

41 — Zobacz pkt 41–43 niniejszej opinii.

42 — Fakt, że Republika Włoska zastosowała, zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej, metodę odsetek składanych, podczas gdy inne państwa członkowskie stosują metodę odsetek prostych, również nie stanowi, wbrew twierdzeniom A2A, naruszenia zasady równego traktowania. Zasada autonomii proceduralnej zakłada bowiem, że w poszczególnych państwach członkowskich mogą pojawić się różnice w traktowaniu beneficjentów bezprawnie przyznanej pomocy, którzy nie znajdują się zatem w podobnej sytuacji, oczywiście pod warunkiem, że te różnice nie wpływają na skuteczność prawa Unii.

63. Możliwe, że nie jest tak w przypadku decyzji o odzyskaniu pomocy, które zostały wydane w okresie wydania decyzji o odzyskaniu pomocy opartych na decyzji 2003/193 lub później, a które nie podlegały jeszcze rozporządzeniu nr 794/2004, jednak wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie zawiera wystarczających informacji, by ocenić, czy rzeczywiście mogła mieć miejsce dyskryminacja w tym zakresie.

64. Zważywszy, że Trybunał nie dysponuje szczegółowymi informacjami ani o innych decyzjach o odzyskaniu pomocy wydanych w tym okresie lub później, ani o ewentualnych kryteriach, które były podstawą dla tego ewentualnego zróżnicowania, i w razie potrzeby ich uzasadnieniem, do sądu odsyłającego należy zatem zbadanie tego zagadnienia w oparciu o zasady przedstawione w niniejszej opinii.

65. Gdyby sąd odsyłający miał stwierdzić, że A2A faktycznie była ofiarą nieuzasadnionej dyskryminacji, powinien on zastosować środki naprawcze, które są niezbędne celem jej wyeliminowania, działając przy tym zgodnie z procedurą krajową. Innymi słowy, aby zapewnić skuteczność (effet utile) ogólnej zasady równości, sąd odsyłający, nie rezygnując z nałożenia odsetek, powinien wówczas odstąpić od stosowania metody odsetek składanych przy obliczaniu odsetek należnych od pomocy podlegającej odzyskaniu od A2A.

VI – **Wnioski**

66. W świetle powyższych rozważań proponuję, by Trybunał udzielił następującej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne zadane przez Corte suprema di cassazione:

Artykuł 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE], art. 9, 11 i 13 rozporządzenia Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia nr 659/1999 oraz ogólne zasady prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom prawa krajowego, które przewidują w odniesieniu do odzyskania pomocy państwa w następstwie decyzji Komisji [doręczonej w dniu 7 czerwca 2002 r.], że odsetki są obliczane na podstawie metody odsetek składanych.